

Izbaja vsaki četrtak
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . . . 3 fl.
" pol leta . . . 1 fl. 50 k.
" " " " . . . fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . . . 2 fl. 50 k.
" pol leta . . . 1 fl. 30 k.
" " " " . . . fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 80 k.

Štv. 32.

V Mariboru 21. novembra 1867.

Tečaj I.

A. Kremplj.

(Poskus životopisne črtice.)

Ogledavši se zvedenec v narodnem gibanju ter v razvoju slovenskega slovstva nekoliko prek 40 let v minolost, lehkoma mahoma razvidi, da mi štirski Slovenci nismo imeli skoro nikogar, ki bi bil gojil slovensko knjigo, budil narodno zavestnost, ki bi bil delal iz čiste ljubezni na korist rojakom, hote je vzdignoti iz gnjusnega blata črne nevednosti, ter krepko odvracati potujčevanje, junaški zahtevati pravice, ktere idejo vsak narod, da po njih delajoči zamore se popeti do boljše in srečnejše bodočnosti; učilnice po tujem kopitu prikrojene niso imele narodnih zavetnikov. Ves slovstveni zaklad, ki ga moremo navoditi, bili ste dve slovnici (Štirski Slovenec Zelenko je spisal 1791. l. slovnico, ktera ni vredna pišivega oreha) napisani v nemščini, namreč Šmigočeva prav porabna, na svetlo dana 1812. l. in Danjkova od 1824 l. Toda obe kažeti, da si pisatelja nista priskrbela niti oni dobi primernih slovniskih znanosti, ne jemlječa dostojnega ozira na Bohoriča, Danjko tudi ne na Dobrovskega „*Institutiones linguae slavicae veteris dialecti*“, natisnene 1819. leta. Od Danjka so tudi izdane pesmi, nekaj jegove, nekaj drugih pesnikov, katekizem in še nekoliko nabožnih spisov. Imel je svoj pravopis. Po njem se je vrgel Scherf (tako se piše nekdanji slovenski knjižnik) z nekterimi malenkostmi in propovedmi. Da je Danjko poznal starinsko slovenščino, ne bi bil toliko nespametno zabredel na krivi pot. Pravopis narodu krojiti zahteva nekoliko več, nego le povrhom znati kakega razrečja podnarečje. Ako bi Kopitar 20 let prvlje bil poskusil nameščati ž, š, č, c, s starinskimi slovenskimi črkami, gotovo bi bil obveljal jegov pravopis. Metelko se je oziral samo na kranjsko razrečje, ne na starinsko slovensko glasje, moralo mu je tedaj tudi spodleteti. Danjko poparjen porazom svojega krivopisa zapustil je obdelovanje narodnega slovstva, razve kake hrapave in nepravilne pesmi, p. „Pesem na deklič“, ter postal trden nasprotnik našemu knjižnemu napredku, vsaj celo žilav nemškutar, kar belodano priča jegovo dekanško delovanje v učilnicah; ni menda nemškutarščejih učilnic na vsem Slovenskem, nego so v dekanovini velikonedeljski. Toisto svedoči zgodba, da je on zavrgel sevsema „Sveto opravilo“, zloženo Slomškovej skrbjo ter vsi vladikovini prepisano za rabo, in novi obrednik; jemu rabi neko klobasarjenje, ktero si je sam skrparil in zvozljaril. Tako se ne spolnjujejo knezovladiške naredbe, bili kdo drug se drzol kaj takega poskusiti, mahoma bi čutil po ščepeh. Če je kdo le nemškutar, obilno mu se prizanaša, še pohvalnic ne pogreša. Dr. Murko je pametno ravnal, priobčivši „Slovar“ v bohoričici spisano, tudi gradivo je marljivo zbrano. Isti gospod je sestavil slovensko slovnico v nemščini, naj prvlje v starem pravopisu, 1850 l. pa v gajici natisneno; od ravno tega pisatelja imamo slovenski prevod katekizma, kteri je že v besedi prekoredno hrapav ter ovaja, da je nekda marljiv in bistroumen pisalec žali bog slovodal slovstvenemu delovanju. Zgodovina neukanljivo svedoči, da narodni učenjaki, imajoči pred sebo zboljšek in omiko svojega naroda, niso popustili do zadnjega hipa, marveč dolže bolje se spopolnjevali, ter slavna in obširna dela pripravili svojcem. Takim možakom hvalo

daja potomstvo, drugim pa je ne more in ne sme; kdor narod zapusti, jega narod preklinja. Opustivši dalnje razmišljanje o prejšjih naših knjižnikih oglejmo se nekoliko pazljivejše na življenje in delovanje narodnega ljubimca Antona Kremplj na.

(Dalje prihodnjč.)

Gospodarske stvari.

o globokem obdelovanju zemlje.

Obdelovanje zemlje je važno sredstvo za povišanje dohodkov naših njiv. Kdo izmed nas bi ne znal, da rastlina k svojemu življenju ravno toliko živeča potrebuje, kakor človek in žival. Poglejmo na primer želod. On je kal, izvir rastline, ki vtegne stoletja preživeti in k orjaški visokosti dorasti. Sama iz sebe? Ne! Snov želodova le samo temu zadostuje, da živi želod v prvem času; potem začinja s svojimi rahlimi in naj drobnejšimi koreninami in koreninacami hrano iz zemlje potezovati. Če bi ne hoteli verjeti, da zna grudna zemlja one lepe rastline staviti, ktere občudovati dostikrat priliko imamo, majhen pokus nas bo o tem prepričal. Zažgimo želod; kak majhen kupček pepela nam ostane. Vzemimo na to sto ali tudi petsto let star hrast, ki je iz enakega želoda zrastel in zažgimo tudi tega. Kakšna kopa pepela zaostane! Od kod je ta? Iz zraka? Gotovo ne! Le iz zemlje je mogla po koreninah v rastlino dojt. Zemlja tedaj ni le samo važna kot stališče rastline, temoč je o jednom silno velika shramba, magazin za hrano, iz ktere vsaka rastlina od mogočnega hrasta do nizkega maha svoj živež dobi. Čem več so zaloge v tem magazinu, tem boljše in leže rastlina živi, tem čvrstejše bo rasla, tem več obrodila.

Če zagledamo brezo na nerodovitnem skalovju, se nam smili drevo, ki mora na revnem nerodovitnem dnu rasti. Zakaj imenujemo suho trdo skalo nerodovito? Proti temu, zakaj imenujemo dobro zrahljano, globoko izorano zemljo rodovito? ker rastlina na trdi skali s trudom in nujno svojo pičlo hrano najde, na obdelani zemlji pa ni le samo hrana obilna temuč tudi taka, kakoršne rastlina ravno potrebuje.

Rekli smo prej, da odvisi od bogastva zalog v shrambi — v zemlji — ali bo rastlina revno ali čvrsto rasla, majhno ali veliko obrodila. O tem se ne more dvomiti; vsakdo zna, da je tam leže živeti, kjer se hrana nahaja, kakor tam, kjer je ni ali se celo redko najde. Dajmo tedaj rastlini bogato shrambo, to je, zglobimo zemljo precej, tako da more svoje korenine mogočno na vse strani in globoko pognati in v obilnosti to sprejeti, česar potrebuje, da zraste velika in močna: pičo.

Poljedelstvo mnogoterih krajev je kakor zakleto, ker kmetje iz prazne vere, slabe navade ali lenobe tako plitvo orjejo, da se ne more to „oranje“ imenovati, tem več „praskanje“. Sicer dobro vedo, da v hosti globoke prsti drevje boljše in hitrejše priraščuje nego v taki, ki leži na s plitvo zemljo pokritem skalovju, dobro znajo ceniti vrednost globoke hrane, pa vendar jim ni mar, da bi svojo morebiti plitvo hrano uglobili. Boje se „mrtvo“ zemljo vzdignoti, in sicer se tega po pravici boje; pa kakor govedo ne postane v enem dnevu doječa krava ali delajoč vol, temoč tednov in mesecev, celo let potrebuje, ravno tako se ne sme hrana hipoma, temoč po malem globiti.